

## Normer og fordomme

## Mellemtrinnet

### Om forløbet

Formålet med forløbet er at lære eleverne om normer og fordomme, samt om hvordan disse påvirker andre og os selv. Forløbet bidrager til at styrke elevernes evne til at identificere de usynlige regler, som normer opstiller. Samtidig understøttes, at eleverne bliver mere bevidste om, at vi alle har forforståelser, og at de påvirker vores møde med andre mennesker. Det er et mål, at eleverne opnår indsigt i, at alle har forforståelser, og at eleverne får styrket deres redskaber til at stille nysgerrige spørgsmål og lytte aktivt til holdninger og perspektiver, som er forskellige fra deres egne.

**Forløbet består af** forskellige aktiviteter og øvelser, som blandt andet omfatter

- øvelser i dialog og aktiv lytning
- træning i at identificere normer og fordomme i tekster
- at udtrykke sig med kroppen
- refleksion over egne forforståelser gennem analyse af billeder
- tegne/male-aktivitet
- at udtrykke det lærte gennem digte

Forløbet kan laves i sin helhed, enkelte opgaver kan udelades og nogle opgaver kan stå alene.

### Tre faser

Alle forløb i **Din & min verden** er inddelt i tre faser:

- **Kom godt i gang** Her tunes eleverne ind på forløbets tema. Der etableres en ”stemthed” ift. det kommende indhold.
- **Indtryk, udtryk og dialog** Her arbejdes med indhold i form af lærerinput, tekster mv. Indholdet danner basis for æstetiske eller diskursive produkter, der efterfølgende er omdrejningspunkt for udforskende dialoger.
- **Forankring** Her samles der op på forløbets læring, oftest i form af et æstetisk produkt. Omsætning til et nyt formsprog styrker læring og fastholdelse.

Alle tidsangivelser er vejledende

## Godt i gang

### Nærvær og opmærksomhed

Samling og grounding

**Tidsforbrug:** 7-10 minutter

Eleverne står i en cirkel. Brug grounding-teknikker:

- Lukkede øjne og tre dybe vejtrækninger
- Visualisering af "rødder" fra fødderne til gulvet

**Lyttedel** – stadig med lukkede øjne

- Bed eleverne om at lytte til lyde langt væk (uden for lokalet), lyde i lokalet og til sidst lyde tæt på, fx naboens vejtrækning eller deres eget åndedræt
- 

### Samtaleøer

Refleksionsøvelse

**Tidsforbrug:** 20 minutter

#### Klassen

- Eleverne står på gulvet med plads til at gå rundt mellem hinanden
- Læs som intro to **ø-spørgsmål** for at gøre eleverne bekendte med konceptet (download Samtaleøer)
- Eleverne skal gå rundt og sige svaret på ø-spørgsmålet højt og danne grupper på 3-4 deltagere med andre, som svarer noget lignende fx andre som fik det samme til morgenmad

Når øerne er dannet

- Stil et **fokusspørgsmål**
- Grupperne drøfter spørgsmålet i 3-4 minutter
- Bed eleverne fortælle om noget af det, de har talt om, noget som undrede dem eller noget, som var svært at tale om

Stil et **nyt ø-spørgsmål**, og eleverne danner nye øer.

Øvelsen er inspireret af *Undervisningsmateriale om medborgerskab og diversitet – Empowered Teachers Manual*, The Royal Institute of Interreligious Studies, Københavns Professionshøjskoles og Danmission, 2021.

## Indtryk, udtryk og dialog

### Hvad er normer?

Klassesamtale

**Tidsforbrug:** 15-20 minutter

Forklar klassen, at de skal reflektere over, hvilken betydning normer har for mennesker.

Læs evt. selv om Normer og fordomme i Baggrundsmaterialet.

Tal med eleverne om, hvad normer er. Bed eleverne om at komme med bud på, hvad det kunne betyde. Hjælp eleverne, hvis de synes det er svært, fx usynlige regler. Det kan være en god idé at komme med eksempler på forskellige normer.

### Klasserefleksion

- Er normer det samme som "det normale"?
- Hvis man ikke passer med normen, er man så forkert?
- Er der nogle grupper, som nemmere passer ind i de usynlige regler?

Hvis de har svært ved ovenstående spørgsmål, kan du hjælpe dem med at komme med eksempler på fx majoritetsgrupper. Majoriteten vil ofte repræsentere normen og dermed opleve færre udfordringer i hverdagen, fx majoritetsbefolkningen i Danmark, heteroseksuelle, kulturkristne i Danmark osv.

---

### Den grimme ælling

Tekstarbejde & fysisk visning

**Tidsforbrug:** 40-50 minutter (foruden læsning)

Eleverne læser teksten selv, i grupper eller som hjemmearbejde. Alternativt kan teksten læses højt på klassen. Ved de ældre klasser kan du evt. vælge en anden tekst, som handler om ikke at passe ind.

### Grupper på 3-4

- Eleverne finder eksempler i teksten på, at den grimme ælling ikke passer i de kasser, som den burde som ælling
- Eleverne noterer i overskrifter de normer/usynlige regler, som gælder i andedammen og de andre kontekster, som ællingen møder

- Eleverne skriver stikord ned, som beskriver hvilke konsekvenser, det har for ællingen, at den bryder med normerne
- Eleverne vælger 2 situationer, hvor den grimme ælling bryder med normen og illustrerer dem gennem skulpturer (fysiske opstillinger, som gruppen laver med deres kroppe)

### Visning

Skulpturerne vises for klassen. De andre elever gætter på, hvilke situationer, som gruppen viser, og spørger herefter nysgerrigt ind til gruppens udtryk og overvejelser

---

### Hvad er fordomme?

Samtaler

**Tidsforbrug:** 15 minutter

Læs evt. selv om Normer og fordomme i Baggrundsmaterialet.

### Grupper på 3-4

- Eleverne reflekterer indledningsvist selv over, hvad de forbinder med fordomme
- Efterfølgende taler de i gruppen om, hvad de forbinder med fordomme. De skal notere centrale stikord fra samtalen. Alternativt kan samtalen tages på klassen

### Klasseopsamling

- Hvis eleverne har arbejdet i grupper, præsenterer grupperne på skift, hvad de har talt om. Noter stikord fra samtalen på tavlen
- Brug elevernes ord til at lave en definition i punktform af, hvad fordomme er. Stil uddybende spørgsmål, hvis der er behov for, at der kommer flere perspektiver og nuancer frem. Hav for øje at få pointeret, hvornår forforståelse/fordomme er en hjælp i hverdagen, og hvornår de bliver problematiske

[Du kan evt. læse Dembras definition af fordomme til inspiration](#)

---

### Normer og fordomme i litteraturen

Tekstanalyse

**Tidsforbrug:** 90 minutter (foruden læsning)

Eleverne skal tage udgangspunkt i en tekst. Det kan være en, som I i forvejen skal arbejde med, hvor der er normer og fordomme på spil. Her er desuden en række forslag til tekster om normer

og fordomme (disse forslag kan desuden bruges som forfatterskabslæsning og som et eksempel på teksttypen ”den personlige beretning”) – bogforslag:

- *Lynkineser* af Jesper Wung-Sung (2017)
- *Dengang jeg var dreng* af Merete Pryds Helle (2023)
- *Og så var der verden som den var* af Oscar K. (2024)
- *Fremmed* af Kristina Aamand (2022)
- *Hylér med ulve* af Bent Haller (2022)

#### **Grupper på 4**

Der opstilles et antal arbejdsborde svarende til antallet af grupper.

Eleverne arbejder med forskellige dele af analysen ved hvert arbejdsbord. På hvert bord ligger et stort stykke papir til analysen og punkter, som skal belyses.

- Eleverne bevæger sig rundt i den samme gruppe til hele opgaven
- Eleverne arbejder 7-10 minutter ved hvert bord, hvorefter de skifter til et nyt bord med et nyt analyseemne
- De kan lade sig inspirere af det arbejde, som den foregående gruppe har lavet

Forslag til analysepunkter - inddrag med fordel andre analysegreb- og værktøjer, som eleverne kender i forvejen:

- Resumé af bogen/teksten fx som emojiresumé
- Personkarakteristik (gerne af person(er), hvor normer og/eller fordomme spiller en rolle)
- Normer og fordomme i bogen/teksten
- Bogens/tekstens budskab

#### **Klasseopsamling**

De forskellige papirer hænges op i klassen og opsummeres

#### **Grupper på 3**

Opfordr dem til at lytte aktivt til hinanden og spørge nysgerrigt ind til andres synspunkter.

Saml op efter hvert spørgsmål eller lav en samlet opsamling til sidst.

- Hvad ville du gøre, hvis du var hovedpersonen?
- Hvis du kunne lave noget om i historien, hvad ville det så være?
- Hvordan tror I, at historien ville have været, hvis normerne havde været anderledes/personen ikke var blevet mødt af fordomme (tilpas efter tekst)?
- Er der noget i bogen/teksten, som lærte dig noget nyt?

### **Centralt tekstafsnit**

Oplæsning med ”bevægelse” og benspænd

**Tidsforbrug:** 60 min

Opgaven er velegnet til at indgå undervejs i tekstarbejde, men kan også bruges som en opsamlende/afsluttende øvelse. Bruges fx med teksterne fra foregående opgave.

### **Grupper på 3-4**

Hver gruppe får eller vælger selv et tekstafsnit, der er centralt i forhold til det, der arbejdes med – fx person- eller miljøkarakteristik eller normer og fordomme.

Giv forberedelsestid afhængig af klassetrin fx 20-30 min

- Eleverne skal læse op på skift - så hele stykket bliver læst op. Sætninger må gerne gentages
- Eleverne beslutter tre skulpturscener, der passer til teksten (vurder om to/fire er mere passende)
- Gruppen starter samlet i første skulpturposition og lader så skulpturen langsomt bevæge sig over i de næste positioner, efterhånden som de læser op
- Hver gruppe får et benspænd i form af en fysisk bevægelse, der skal indgå. Det behøver kun indgå et kort øjeblik og må meget gerne understøtte teksten.
- Eleverne afslutter med i kor at sige et centralt ord fra stykket – eller sværere: en opsummerende sætning eller et refleksionsspørgsmål til resten af klassen

Download worddokument, der kan tilpasses: Oplæsning med bevægelse og benspænd

Download dokument Benspænd (fysiske) og uddel benspænd: et pr gruppe – eller to hvis du vurderer det som passende

### **Klasseopsamling**

Hver gruppe viser sit stykke. Der skal ikke kommenteres på performance.

Når alle har vist:

- Hvis der blev afsluttet med spørgsmål, arbejdes der med spørgsmålene ét efter ét.
  - Var der forskel på, hvad grupperne havde vægtet i udvælgelsen af tekstafsnit? (hvis eleverne selv havde valgt tekststykke)
  - Hvad fra teksten er blevet fremhævet? – Mangler der noget vigtigt?
-

## Forforståelser

Billedanalyse

**Tidsforbrug:** 60 minutter

Læg 5-6 billeder af mennesker i forskellige situationer ud på gulvet. Det kan både være malerier og fotografier. Brug fx fotografier fra [Årets Pressefoto](#).

### Individuelt

Eleverne vælger det billede, som de helst vil arbejde med.

Eleverne besvarer spørgsmålene (tilføj evt. andre analysegreb):

- Hvad tror du, denne person laver i sin hverdag?
- Hvordan tror du, denne person er som menneske?
- Udfyld en vennebog for personen (download) eller skriv en kort historie om en almindelig dag i personens liv. Inddrag gerne andre elementer fra billedet i din fortælling

### 2 & 2

- Eleverne læser deres besvarelser op for hinanden. Opfordr eleverne til at spørge nysgerrigt ind til hinandens besvarelser og lytte aktivt

### Klasseopsamling

- Hvordan var det at beskrive en person udelukkende ud fra et billede? Var det nemt, svært, sjovt, ubehageligt, andet?
  - Hvor meget kan vi (og kan vi ikke) vide om en person ud fra et billede?
  - Skabte billedet nogle bestemte tanker eller fordomme? Hvorfor?
- 

### Før & nu

Visuelt udtryk evt. i samarbejde med billedkunst

**Tidsforbrug:** 120 minutter

Hvis eleverne har arbejdet med ældre malerier ovenfor, kan du bruge dem i denne opgave.

Ellers kan du finde malerier, som udtrykker normer og fordomme på Statens Museum for Kunst billeddatabase [Søg | SMK Open](#).

### Individuelt

Eleverne tegner eller maler deres moderne version af billedet ud fra nedenstående overvejelser:

- Hvem ville personerne på maleriet være i dag?
- Hvilke fordomme og normer ville de være påvirket af eller give udtryk for?

**Klasseopsamling**

Eleverne præsenterer malerierne for hinanden (og måske for andre klasser på skolen ved en fernisering)

---

**Forankring****Normer og fordomme på vers**

Digtskrivning & talekor

**Tidsforbrug:** 45 minutter

**På klassen eller i grupper**

Lav en brainstorm på ord, som opsummerer forløbet.

**Gruppe på 4**

- Ordene deles mellem grupperne
- Gruppen laver et fælles digt, hvor de bruger alle de ord, som de har fået tildelt. De må også gerne bruge nogle af de andre ord fra brainstormen
- Eleverne skaber en fælles fremførelse af digtet gennem talekor. Der skal altid være minimum 2, som taler

**Klassen**

Se og hør gruppernes talekorspræsentationer.